לעילוי נשמת אבי מורי שלמה בן יוסף ישועה ז"ל

מסכת אבות פרק ה משניות ח-ט

1. משנה מסכת אבות פרק ה משנה ח

שבעה מיני פורעניות באין לעולם על שבעה גופי עבירה: מקצתן מעשרין ומקצתן אינן מעשרין - רעב של בצורת באה, מקצתן רעבים ומקצתן שבעים. גמרו שלא לעשר - רעב של מהומה ושל בצורת באה. ושלא ליטול את החלה - רעב של כליה באה. דבר בא לעולם על מיתות האמורות בתורה שלא נמסרו לבית דין ועל פירות שביעית. חרב בא לעולם על ענוי הדין ועל עוות הדין ועל המורים בתורה שלא כהלכה:

2. ר' עובדיה מברטנורא אבות פרק ה משנה ח

רעב של בצורת - הגשמים מועטים ומתוך כך השער מתייקר: **רעב של מהומה** - מפני הגייסות אין יכולים לאסוף התבואה: **רעב של כליה** - השמים כברזל והארץ כנחושה: **שלא נמסרו לב"ד** - שלא עשו בהן דין תורה: **ועל פירות שביעית** - שעושים בהן סחורה ואין נוהגים בהם קדושת שביעית: **ענוי הדין** - שיודעים להיכן הדין נוטה ומעכבים ואין פוסקים אותו: **עוות הדין** - לזכות את החייב ולחייב את הזכאי: **ועל המורים בתורה שלא כהלכה** - לאסור את המותר ולהתיר את האסור:

3. משנה מסכת אבות פרק ה משנה ט

חיה רעה באה לעולם על שבועת שוא ועל חלול השם. גלות בא לעולם על עובדי ע"ז ועל גלוי עריות ועל שפיכת דמים ועל השמטת הארץ. בארבעה פרקים הדבר מתרבה: ברביעית ובשביעית ובמוצאי שביעית ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה. ברביעית מפני מעשר עני שבשלישית, בשביעית מפני מעשר עני שבששית, ובמוצאי שביעית מפני פירות שביעית, ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה מפני גזל מתנות עניים:

4. ר' עובדיה מברטנורא אבות פרק ה משנה ט

שבועת שוא - לבטלה, שלא לצורך: **חלול השם** - העובר עבירה בפרהסיא ביד רמה. אי נמי, שבני אדם רואים ולומדים ממעשיו: **ועל השמטת הארץ** - שחורשים וזורעים בשביעית: **מפני מעשר עני שבשלישית** - שבמקום מעשר שני שמפרישים בשאר שנים של שמטה, בשלישית ובששית מפרישים מעשר עני: **גזל מתנות עניים** - לקט שכחה ופאה פרט ועוללות:

5. רמב"ם הלכות תעניות פרק א הלכות א-ג

מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר: "על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות", כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו. ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו, ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן, ככתוב: "עונותיכם הטו" וגו', וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. **אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרית, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות,** הוא שכתוב בתורה: "והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי", כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו, אם תאמרו שהוא קרי, אוסיף לכם חמת אותו קרי.

6. מדרש שמואל מסכת אבות פרק ה משנה ח

רצה להודיענו איך השם ית' מודד לבריות מדה כנגד מדה כדי שיקיצו מתרדמתם כי אז נודע שה' משפט עשה, ולזה לא אמר שבעה מיני רעות באין לעולם, להורות שאין כוונת הרע הבא לאדם להנקם ממנו, רק כדי שיתעורר לשוב מדרכו הרעה, וכמו מי שלוה מחברו שהמטבע שלו חוזר ופורע, כן אלו נקראים פורעניות לפי שהם מדה כנגד מדה פרעון מה שלוה. ואמר "באין לעולם", ולא אמר מביאין או משלחין, **להודיע כי הרע הוא בא מאליו בסבת העבירה ואין השם ית' מביא אותו ולא משלחו כי אין רע יורד מלמעלה,** ועם זה יובן מה שאמר הכתוב "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע", ולא אמר "גם כי מוליכין אותי", כי הוא ההולך מעצמו בסבת העבירות. ומ"ש מלת "לעולם" דנראה מיותרת, אפשר שכוון להשמיענו שדין זה אינו בפרטי שאם אדם אחד אינו מעשר וכל השאר מעשרין, לא מפני זה יבא לאותו האיש רעב של בצורת בסבותיו, כי אין דין זה תלוי רק בכל העולם, כלומר באומה ישראלית בכללותה. ואמר "על שבעה גופי עבירה", אמר מלת "גופי" להודיענו כי האדם אם מעט בעיניו כי ישחית - הוא בורא גוף משחית, כי מכל עבירה ועבירה נברא גוף של קטיגור אחד. **ואפשר ג"כ שקראם "גופי עבירות", לפי שאלו הם עבירות חמורות הן הן גופי העבירות והשאר רק פרפראות לאלו, כי אלו הם כדמיון הגופים והשאר כסעיפים ותולדות נמשכים מאלו:**

7. שיחת אבות לרב יצחק דדון שליט"א

גלות בא לעולם - על עובדי עבודה זרה, ועל גילוי עריות, ועל שפיכות דמים, ועל השמטת הארץ - מבאר מרן הראי"ה קוק זצ"ל (עין איה שבת פ"ב אות רלא) כי כפי מידת החולאים המוסריים המופיעים בחברה, כך יהיה ערך הרפואה. כל כמה שהשחיתו יותר בני אדם את דרכם, כך יגדל מכאוב הרפואה, והעם יוכל להרפא מתחלואיו הקשים ע"י עונשים קלים וקשים, ועם זאת ישאר העם על מכונו בארצו. אבל כשהשחתה פוגעת ביסודות החברתיים, אז החברה כולה מקבלת צורה מושחתת, ואין לה תרופה כי אם גלות, שהאומה נעקרת מיסודה ממכונה. עבירות אלו של עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, יש בהם את ההשחתה היסודית של חיי החברה והאומה בכללה, וכשהעם במצבו זה מתחבר עם הארץ, יוכלו יסודות הרקבון לשוב ולפרוח. וחיי החברה הולכים ומסתבכים, ונפש האומה מתמלאת לכלוכים כלליים, על כן באה הגלות כתרופה מרה, לבטל את היסודות הלאומיים של העם, כדי לרפאותו ולטהרו מההשרשה של הקלקולים היסודיים שחדרו עמוק בנפש האומה.

8. נפש החיים שער א פרק ד

וזאת תורת האדם כל איש ישראל, אל יאמר בלבו ח"ו, כי מה אני ומה כחי לפעול במעשי השפלים שום ענין בעולם, אמנם יבין וידע ויקבע במחשבות לבו, שכל פרטי מעשיו ודבוריו ומחשבותיו כל עת ורגע לא אתאבידו ח"ו, ומה רבו מעשיו ומאד גדלו ורמו, שכל אחד עולה כפי שרשה לפעול פעולתה בגבהי מרומים בעולמות וצחצחות האורות העליונים. ובאמת כי האיש החכם ויבן את זאת לאמיתו, לבו יחיל בקרבו בחיל ורעדה בשומו על לבו על מעשיו אשר לא טובים ח"ו, עד היכן המה מגיעים לקלקל ולהרוס בחטא קל ח"ו... ובזה יובן הכתוב: "ויציר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה". ופשוטו של מקרא ודאי הוא כתרגומו: "והוה באדם לרוח ממללא", ור"ל שכאשר היה הגוף לבדו היה עדיין עפר ממש בלא שום חיות ותנועה, וכאשר נופח בו נשמת חיים, אז נעשה איש חי להתנועע ולדבר... **אמנם בקרא "ויהי באדם" לא כתיב, אלא "ויהי האדם", לזאת יש מקום לפרשו ע"פ שנתבאר, שהאדם בנשמת החיים שבתוכו, הוא נעשה נפש חיה לריבוי עולמות אין מספר, שכמו שכל פרטי הנהגות הגוף ותנועותיו הוא ע"י כח הנפש שבקרבו, כן האדם הוא הכח ונפש החיה של עולמות עליונים ותחתונים לאין שיעור, שכולם מתנהגים על ידו:**

9. נפש החיים שער א הערות

וקרוב לשמוע שגם זה בכלל כוונתם ז"ל באבות "דע מה למעלה ממך", ר"ל עם כי אינך רואה בעיניך העניינים הנוראים הנעשים ממעשיך, **אבל תדע נאמנה כי כל מה שנעשה למעלה בעולמות העליונים גבוהי גבוהים, הכל ממך הוא על פי מעשיך לאן נוטים, על פיהם יצאו ויבואו:**